

UDK 339:336.2

DOI: 10.7251/FIN1903003S

Guste Santini*

ORIGINALNI NAUČNI RAD

Robna razmjena sa inostranstvom određuje visinu poreskih prihoda

Foreign exchange of goods determines the amount of tax revenue

Rezime

Ekonomski teoretičari prihvatili su institucionalnu, pravnu podjelu poreza, koja je mogla zadovoljavati potrebe ekonomske analize u uvjetima zatvorene privrede. Otvorena privreda zahtijeva novu podjelu poreza koja će omogućiti precizniju identifikaciju, analizu i prognozu poreznih učinaka u procesu reprodukcije. U radu se daje podjela poreza po kriteriju vremena, koja omogućuje identifikaciju stvarnih učinaka poreznog sustava na proces reprodukcije. Na trostruki deficit – proračunski, vanjskotrgovinski i platnobilančni – djeluje porezni sustav, porezna struktura, što nije moguće identificirati klasičnom podjelom poreza. Nadalje, isti porezni sustav ostvaruje različite porezne prihode u zavisnosti od sveukupnih odnosa s inozemstvom. Zemlje sa dugoročnim deficitima na računu robne razmjene s inozemstvom ostvaruju veće porezne prihode neizravnih poreza, ali će se porezni prihodi smanjiti u procesu uravnoteženja robne razmjene s inozemstvom. Za koliko će se povećati/smanjiti porezni prihodi ovisi o udjelu neizravnih, potrošnih poreza u poreznom sustavu. Maastrichtski kriteriji, zasnovani na klasičnoj podjeli poreza, promatrani u svijetlu podjele poreza po kriteriju vremena, ne zadovoljavaju i moraju biti preispitani, te dopunjeni.

Ključne riječi: standardna podjela poreza, podjela poreza po kriteriju vremena, dohodak, štednja, potrošnja, imovina, javni i inozemni dug, proračunski deficit, vanjskotrgovinski deficit, deficit platne bilance.

Abstract

Economic theorists have embraced an institutional, legal, tax classification that could satisfy the needs of economic analysis in a closed economy. An open economy requires a new tax classification that will allow for more accurate identification, analysis and forecasting of tax effects in the reproduction process. The paper presents a tax breakdown according to the time criterion that enables the identification of the real effects of the tax system on the reproduction process. The triple deficit - budgetary, foreign trade and balance of payments - is affected by the tax system, the tax structure, which cannot be identified by the classical tax classification. Furthermore, the same tax system generates different tax revenues depending on its overall foreign relations. Countries with long-term deficits in the foreign trade account generate higher indirect tax revenues, but tax revenues will decrease in the process of balancing foreign trade. How much tax revenue will increase / decrease depends on the share of indirect, expendable, taxes in the tax system. The Maastricht criteria, based on the classical tax classification, viewed in the light of the tax classification according to the time criterion, do not satisfy and need to be revised and amended.

Keywords: standard tax classification, tax classification by the time criterion, income, savings, consumption, assets, public and foreign debt, budget deficit, foreign trade deficit, balance of payments deficit.

* Dr sc. Guste Santini, glavni i odgovorni urednik časopisa *Ekonomija/Economics*, RIFIN, Zagreb, e-mail: ured@rifin.com

UVOD

Standardna podjela poreza, osim u slučaju carina, ne identificira učinke na porezne prihode što ih gospodarstvo ostvaruje u svojim brojnim kompleksnim odnosima s inozemstvom. U zatvorenom gospodarstvu, postojeći pristup evidencije poreznih prihoda korektno prikazuje koliki su ukupni porezni prihodi i, shodno tome, kolika je porezna presija¹. U otvorenom gospodarstvu taj pristup nije prihvatljiv čak ako je platna bilanca, odnosno robna razmjena s inozemstvom, uravnotežena. U jedinici vremena promatranja, recimo godini dana, odnosi s inozemstvom mogu povećati ili smanjiti ukupan iznos dodane vrijednosti, što redefinira procjenu porezne presije u odnosnoj zemlji. Upravo ta činjenica zahtijeva novi pristup podijeli poreza. Da bi se ona ostvarila, valja identificirati koliki su porezi temeljem domaće dodane vrijednosti, odnosno koliki su porezi ubrani u slučaju suficita robne razmjene s inozemstvom, a koliki u slučaju deficita.

Stoga je analizu nužno započeti modelom opće ravnoteže kako bi se identificirala poznata činjenica kako su svi porezi u konačnici porezi na rad odnosno kapital ili, što je isto, kako sve poreze u konačnici plaćaju građani. Činjenica da su svi porezi na dodanu vrijednost, dohodak rada i kapitala, osnovica svih poreza može biti jedino domaća dodana vrijednost. Zabluda je da to može biti bilo koja dodana vrijednost. Tako bogatstvo i potrošnja kao porezne osnovice mogu biti predmetom rasprave u standardnoj podjeli poreza. Međutim, proces reprodukcije i ostvarena dodana vrijednost je u konačnici porezna osnovica. Prema tome, kad govorimo o poreznoj presiji, moramo u odnos staviti porezne prihode temeljem domaće dodane vrijednosti i iznos domaće dodane vrijednosti.

U ostvarivanju svojih ciljeva nacionalna je država putem kamatne i porezne stope te tečaja nacionalne valute vodila aktivnu ekonomsku politiku. Profitna stopa, nacionalna dividenda, određena je kamatom stopom jer upravo kamatna stopa povećava ili smanjuje sklonost investiranju. Visinu neto profitne stope određuju porezi. Krivo je mišljenje po kojem valja identificirati međuovisnost kamatne stope i poreza na dobit. Prilikom procjene porezne presije potrebno je voditi brigu o svim porezima odnosno davanjima koja su za poduzetnika trošak ili ih on takvim smatra. Porez na dobit je nevažan porez s aspekta njegovog značaja u ukupnim poreznim prihodima zemlje. Za poduzetnika je bruto profit, profit prije oporezivanja, ostatak dodane vrijednosti koji dijeli s državom. Kako je on ostatak dodane vrijednosti valja identificirati da je ovisan o poslovnom ciklusu jer je cijena inputa/outputa određena izvanjskim koje poduzetnik nije u stanju kontrolirati osim u slučaju monopolnog ili oligopolnog slučaja. Pogledajmo u tablici porezna davanja iz kuta poduzetnika.

Tablica 1. Porezna davanja iz dodane vrijednosti

I. POREZI NA OUTPUT
1. Porez na dodanu vrijednost
2. Porez na prodaju
II. POREZI NA INPUT
1. Trošarine
2. Carine
3. Porezi i doprinosi na dohodak
4. Ostali porezi
III. POREZ NA DOBIT
1. Porez na dobit
IV. OSTALA FISKALNA I PARAFISKALNA DAVANJA
UKUPNA POREZNA IZDVAJANJA (I.+II.+III.+IV.)

Struktura svakog proizvoda ili usluge određena je:

- materijalnim troškovima koji su u kratkom roku neelastični, posebice u pravcu smanjenja njihovih cijena;
- amortizacijom, koja je određena u vrijeme investiranja i nominalno je nepromjenjiva tijekom eksploatacije;
- najamnama u bruto iznosu, koje su (ni)malo elastične u odnosu na poslovni ciklus; i
- profitnom maržom, koja predstavlja ostatak kada se namire svi izdaci iz poslovanja.

Iz tako određene troškovne strukture proizvoda/usluge jasno je da različite elastičnosti rezultiraju nelinearnim kretanjima pojedinih varijabli. Profitna marža predstavlja ostatak kada se namire svi elementi koji čine cijenu proizvoda/usluge, unutrašnji i izvanjski, što određuje uvjete poslovanja u jedinici promatranja, recimo godini dana. Upravo zato u dobrim vremenima bilježimo snažan rast profita, i u lošim njihovo značajno potonuće.

1. PREGLED LITERATURE

Standardni pristup porezima i oporezivanju temelji se na mikroekonomiji. Postoji brojna literatura koja uvijek i svuda polazi od opće teorije ravnoteže. Najznačajniji teoretičari poreza i oporezivanja, uključivo javnih financija, svoja razmatranja temelje na parcijalnoj ravnoteži kako bi pokazali učinak poreznog klina na ponašanje proizvođača odnosno potrošača – ekonomska incidenca. Musgrave (1959, 1969, 1988) obilježio je svojom analizom okvir porezne teorije i politike u drugoj polovici XX stoljeća. Vrijedi za javne financije općenito. Njegov pristup je zadovoljavao uvjete nacionalne države. Polazište Musgravea nastavili su Rosen i Gayer (2010), produbljujući analizu u okviru opće ravnoteže. Nobelovac Stiglitz (1988) prihvaća polazište Musgravea, pri čemu pokazuje kako nije moguće povezati stabilizacijsku alokativnu i redistributivnu funkciju poreza i javnih financija. Salanie (2003) matematizira u okviru opće ravnoteže analizu učinaka poreza na mikrorazini. Dornbusch (1980), razmatrajući otvoreno gospodarstvo, ne spominje učinke poreza u otvorenom gospodarstvu. Krugman i Obstfeld (2009) zanemaruju poreze u analizi vanjskotrgovinske razmjene.

Podjelu poreza po kriteriju vremena nisam našao u literaturi kod drugih autora. Moji su radovi u svezi podjele poreza po kriteriju vremena dati u popisu literature. Većina radova je dostupna na stranicama www.rifin.com.

2. RASPRAVA

Merkantilizam kao pragmatički pristup ekonomskoj politici nacionalne države najveću moguću pažnju je pridavao saldu robne razmjene s inozemstvom. Opća ravnoteža, polazište klasične i neoklasične teorije, bez obzira na to da li se radi o pristalicama liberalizma, protekcionizma ili intervencionizma, također najveću moguću brigu vodi o saldu robne razmjene s inozemstvom. Ricardove komparativne prednosti u interesu su Velike Britanije, kao što su to Listove carine. Današnji sukob vodi se carinama. Opet je riječ o robnoj razmjeni s inozemstvom.

Transformacijom nacionalne u tržišnu državu saldo tekućeg računa platne bilance postaje konačni cilj ekonomske politike. Sve je podre-

¹ Navedeno važi ukoliko centralna banka ne tiska novac iznad potrebne razine, što se naziva dopunski kredit, kredit koji nije pokriven štednjom.

INTRODUCING

The standard tax classification, except in the case of customs, does not identify the effects on tax revenues generated by the economy in its many complex foreign relations. In a closed economy, the existing approach to tax revenue records correctly shows the total tax revenue and, consequently, the taxation.¹ In an open economy, this approach is not acceptable even if the balance of payments and / or foreign trade are balanced. In a unit of observation time of, say, one year, foreign relations can increase or decrease the total value added, which redefines the assessment of the taxation in the country concerned. This fact alone requires a new approach to tax sharing. In order to achieve this, it is necessary to identify how much taxes are based on domestic added value, that is, how much taxes are collected in the case of foreign trade surplus and how much in the case of a deficit.

Therefore, it is necessary to start the analysis with a general equilibrium model in order to identify the known fact that all taxes are ultimately taxes on labor or capital, or, what is the same, that all taxes are ultimately paid by citizens. The fact that all taxes are taxes on value added, income and capital, the basis of all taxes can only be domestic added value. The misconception is that it can be any added value. Both wealth and consumption as a tax base can be discussed in the standard tax division. However, the reproduction process and the added value realized is ultimately a tax base. Therefore, when it comes to tax assessment, we have to put in relationship tax revenue based on domestic value added and the amount of domestic value added.

In pursuit of its goals, the nation-state pursued an active economic policy through interest and tax rates and the exchange rate of the national currency. The profit rate, the national dividend, is determined by the interest rate because it is the interest rate that increases or decreases the propensity to invest. The amount of the net profit rate is determined by taxes. It is a wrong opinion to identify the interdependence of interest rate and income tax. When assessing the taxation, it is necessary to take care of all taxes or charges that are an expense for the entrepreneur or he considers them to be such. Income tax is an insignificant tax in terms of its importance in the country's total tax revenue. For an entrepreneur, gross profit, pre-tax profit, is the rest of value-added that he shares with the government. As it is a residual value added, it should be identified that it is dependent on the business cycle because the price of inputs / outputs is determined by external factors that the entrepreneur is unable to control except in the case of a monopoly or oligopoly case. Let's look at the tax levies in the table of entrepreneurs.

Table no. 1. Value added tax benefits

I. OUTPUT TAXES
1. Value Added Tax
2. Sales tax
II. INPUT TAXES
1. Excise duties
2. Customs
3. Taxes and contributions on income
4. Other taxes
III. INCOME TAX
1. Profit tax
IV. OTHER FISCAL AND PARAFISCAL BENEFITS
TOTAL TAX EXPENSES (I. + II. + III. + IV.)

The structure of each product or service is determined by:

- material costs which are inelastic in the short term, in particular with a view to reducing their prices,
- depreciation, which is determined at the time of investment and is nominally unchanged during exploitation,
- rents in a gross amount that are (not) slightly elastic with respect to the business cycle, and
- profit margin, which represents the resuduum when all operating expenses are met.

From the so determined cost structure of the product/service, it is clear that different elasticities result in nonlinear movements of individual variables. The profit margin is the rest when all the elements that make up the price of a product/service, internal and external, are determined, which determines the conditions of business in the observation unit, say for a year. That is why, in good times, we see a strong increase in profits, and in bad times, their significant sinking.

1. LITERATURE REVIEW

The standard approach to taxes and taxation is based on microeconomics. There is a wealth of literature that always starts from a general theory of equilibrium. The most significant tax and taxation theorists, including public finance, base their considerations on a partial equilibrium to show the effect of the tax wedge on producer or consumer behavior - economic incidence. Musgrave (1959, 1969, 1988) characterized in his analysis the framework of tax theory and policy in the second half of the twentieth century. It applies to public finances in general. His approach met the requirements of the nation-state. Musgrave's starting point was continued by Rosen and Gayer (2010) by deepening the analysis within the general equilibrium framework. Nobel laureate Stiglitz (1988) accepts Musgrave's starting point, showing that it is not possible to link the stabilizing allocation and redistributive function of tax and public finances. Salanie (2003) mathematizes within the framework of a general equilibrium an analysis of the effects of micro-level taxes. When considering an open economy, Dornbusch (1980) does not mention the effects of taxes in an open economy. Krugman and Obstfeld (2009) ignore taxes in the analysis of foreign trade.

I have not found the taxes classification by the criterion of time in the literature from other authors. My papers concerning the taxes classification by the criterion of time are given in the list of references. Most of the papers are available at www.rifin.com.

2. DISCUSSION

Mercantilism, as a pragmatic approach to the economic policy of the nation-state, received the greatest possible attention from the balance of foreign trade. The general equilibrium, the starting point of classical and neoclassical theory, whether they are supporters of liberalism, protectionism or interventionism, also take the greatest possible care of the foreign trade balance. Ricard's comparative advantages are in the interest of the United Kingdom, such as the List's customs. Today's conflict is driven by customs. Again, this is about foreign trade.

Transformation of the national into a market country makes the current account balance becomes the ultimate goal of economic policy.

¹ The above applies if the central bank does not print money above the required level, which is called a supplementary loan, a loan not covered by savings.

deno tom cilju. Cilj je toliko značajan da je moguće kazati kako saldo na računu platne bilance određuje razinu slobode odnosne zemlje.

2.1. Podjela poreza po kriteriju vremena

Poznato je da porezne osnovice, u standardnoj podjeli poreza, kako je interpretira porezna teorija, mogu biti: bogatstvo, potrošnja i dohodak. Najbolja porezna osnovica jest dohodak. Dohodak je u podjeli poreza po kriteriju vremena jednak porezu na sadašnjost (veličina domaće dodane vrijednosti), bez obzira na to u kojoj je točki procesa reprodukcije pojedini porez nametnut. Oporezivanje bogatstva predstavlja porez na prošlost, prije akumuliranu štednju, i njegovo oporezivanje znači dvostruko oporezivanje². U ekonomskom smislu oporezivanje prošlosti znači oporezivanje resursa kako takvog, što, sa svoje strane, smanjuje efikasnost investicija zbog poreznog troška, pri čemu neizvjesnost i rizik što ih donosi budućnost čini očekivani prinos samo vjerojatnim, koji se tek ima ostvariti. Dakle, jedno je oporezovati imovinu, a potpuno drugo je oporezovati prinos od imovine ili bogatstva. Prinos od bogatstva predstavlja, za njegova vlasnika, dohodak koji je dio sadašnjosti i, prema tome, može biti predmetom oporezivanja. Javni dug nije uključen u postojeće porezne oblike iako jest porez. Oporezivanje budućnosti predstavlja akontaciju koju porezne vlasti naplaćuju sektorima koji svoju potrošnju ostvaruju danas temeljem ustupljene štednje od strane vjerovnika. U zatvorenoj ekonomiji porez na budućnost je moguć kada je kreditna aktivnost iznad razine nacionalne štednje. Klasičan slučaj je dopunski kredit³. U otvorenom gospodarstvu putem salda robne razmjene s inozemstvom odnosna zemlja „uvozi“ ili „izvozi“ štednju. U slučaju deficita na tekućem računu platne bilance, štednja se uvozi, a u slučaju suficita izvozi. Odnosna zemlja uvezenu štednju troši sukladno svojim ciljevima. Uvoz/izvoz štednje ima značajne (u slučaju otvorenih zemalja odlučne) posljedice na visinu ubranih poreznih prihoda.

Vrijeme, porezi i gospodarska aktivnost mogu se promatrati putem bilance stanja i bilance uspjeha. Početna relacija glasi: Imovina – Obveze = Kapital. Imovina predstavlja prošlost, akumuliranu štednju prethodnih razdoblja, obveze predstavljaju budućnost, akumulirana negativna štednja – dug prethodnih razdoblja. Bilanca uspjeha

predstavlja sadašnjost – iznos novostvorene vrijednosti koja je rezultat gospodarske aktivnosti na području odnosne zemlje. Dio novostvorene vrijednosti prelazi u prošlost investiranjem u imovinu, a dio u budućnost, kako bi se smanjile obveze⁴. Prema tome, imovina s kojom raspolaže nacionalno gospodarstvo (prošlost) i obvezama koje ima (budućnost) polazište i pretpostavka je stvaranju dodane vrijednosti (sadašnjost). Odnos dodane vrijednosti, bez uvoza/izvoza, prema imovini i obvezama predstavlja mjeru učinkovitosti odnosnog gospodarstva i njezine ekonomske politike. Uvoz ili izvoz štednje korigira nacionalnu učinkovitost upravo za saldo uvoza/izvoza štednje.

Dio dodane vrijednosti pripada imovini, prošlosti, kao dohodak od imovine. Tako iznos štednje iz tekućeg dohotka, po osnovi imovine, može biti jednak, manji ili veći (poželjni slučaj) od iznosa prodane imovine. Rasprodaja „obiteljskog srebra“ predstavlja slučaj kada vlasnik imovine prodaje svoju imovinu kako bi pokrio obveze po osnovi duga i/ili povećao tekuću potrošnju. Obveze dužnika mogu također biti jednake, manje ili veće u zavisnosti od toga da li su se povećale neto obveze. Kako se troši raspoloživi dohodak od presudnog je značaja za porezne prihode. Tako će deficit robne razmjene s inozemstvom povećati neizravne porezne prihode, a suficit će ih smanjiti.

Standardni porezni oblici, koji su nastajali razvijali se i nestajali, dobar su pokazatelj ustroja odnosne zemlje, s jedne strane, i, s druge strane, ekonomske misli koja je bila podlogom sustava i politike. Pojedini porezni oblici dobro identificiraju „porezne klinove“ koje odnosni porezni sustav svjesno umeće kako bi se ostvarili, najprije, fiskalni ciljevi. Za ocjenu ekonomske, posebno porezne politike, potrebno je poreze promatrati u njihovoj ukupnosti. Dakle, samo ukupna porezna presija na dodanu vrijednost pokazuje da li je i kolika je stvarna porezna presija. U slučaju otvorene zemlje, u analizu svakako valja uvrstiti neto dug prema inozemstvu, koji je omogućio u prošlosti dodatne porezne prihode u zavisnosti od stupnja „naslonjenosti“ upotrebe neto duga na porezni sustav.

Podjela poreza po kriteriju vremena i njezina usporedba sa standardnom podjelom poreza dana je tablici „Podjela poreza“.

Tablica 2. Podjela poreza

Vrijeme	Podjela poreza autora	Opća ravnoteža	Podjela poreza u zemljama OECD-a
Prošlost	Porez na neto imovinu (kumulativ štednje)		Porezi na nasljedstva i darove Porezi na neto bogatstvo Porez na promet nekretninama Porez na kapitalne transakcije
Sadašnjost	Porez na dohodak	Porezi na dohodak od faktora: nadnica, profita, kamata, rente Porezi na potrošnju	Porez na dohodak i dobitke od kapitala Doprinosi za socijalno osiguranje Porezi na dohodak od imovine Porezi na potrošnju
Budućnost	Porezi na osnovu duga (kumulativ negativne štednje)		Javni dug

² Kako neto imovina predstavlja kumulativ neto štednje, a štednja je dio jednom već oporezovanog dohotka, to prodajom imovine i uvođenjem porezne obveze za prodavaoca imamo dvostruko oporezivanje.

³ Schumpeter u svome stvaralačkom razaranju novu superiornu poslovnu kombinaciju financira iz dodatnog kredita koji ne mora biti ničija štednja. Dopunski kredit omogućava novu poslovnu kombinaciju, dolazi do privremenog povećanja cijena, koja će, u konačnici, ako poslovna kombinacija uspije, rezultirati povećanjem novostvorene vrijednosti, a koja će neutralizirati početno, inicijalno povećanje cijena.

⁴ Potpisujući ugovor o kreditu, dužnik izjavljuje da će štedjeti najmanje iznos anuiteta, kamata plus otplatna kvota.

Everything is subordinated to that goal. The goal is so significant that it is possible to say that the balance in the balance of payments account determines the level of freedom of the country concerned.

2.1. Classification of taxes according to time criteria

It is well known that the tax bases, in the standard tax classification as interpreted by tax theory, can be: wealth, consumption and income. The best tax base is income. Income in the tax classification according to time criteria is equal to the tax on the present (the magnitude of domestic value added), regardless of at what point in the reproduction process the individual tax is imposed. Wealth taxation is a tax on the past, before accumulated savings, and its taxation means double taxation.² In economic terms, taxing the past means taxing resources as such, which in turn diminishes the efficiency of investment due to tax costs, whereby uncertainty and risk posed by the future make the expected return only likely to be realized. So, it is one thing to tax property and the other is to tax the return on property or wealth. The income from wealth represents, for its owner, income that is part of the present and, therefore, can be subject to taxation. Public debt is not included in existing tax forms even though it is tax. Taxation of the future is an advance paid to tax authorities by sectors that spend their money today on the basis of creditor savings. In a closed economy, a tax on the future is possible when lending activity is above the national savings level. The classic case is supplementary credit.³ In an open economy, through foreign trade balances, the country concerned “imports” or “exports” savings. In the case of a current account deficit, savings are imported, and in the case of surpluses, exported. The respective country spends the imported savings in accordance with its objectives. Savings imports / exports have significant (in the case of open countries decisive) consequences on the amount of tax revenue collected.

Time, taxes and economic activity can be viewed through the balance sheet and income statement. The initial relation is: Assets - Liabilities = Equity. Assets represent the past, accumulated savings of previous periods, liabilities represent the future, accumulated negative savings - debt of previous periods. The income statement represents the present - the amount of new value added resulting

from economic activity in the country concerned. Part of the new value added value goes to the past by investing in assets and part to the future to reduce liabilities.⁴ Therefore, the assets at the disposal of the national economy (past) and the obligations it has (the future) are the starting point and precondition for the creation of added value (present). The value-added ratio, excluding imports / exports, to assets and liabilities is a measure of the effectiveness of the economy concerned and its economic policy. Import or export of savings corrects national efficiency precisely for the balance of import / export of savings.

Part of the value added belongs to assets, past, as income from assets. Thus, the amount of savings from current income, based on assets, may be equal to, less than or greater (the preferred case) than the amount of assets sold. The “family silver” sale is a case where an owner sells his assets to cover debt obligations and / or increase current spending. Debtors’ liabilities may also be equal, higher or lower, depending on whether the net liabilities increased. How disposable income is spent is crucial to tax revenue. Thus, foreign trade deficits will increase indirect tax revenues and reduce them.

The standard tax forms, emerging and disappearing, are a good indicator of the constitution of the country concerned, on the one hand, and of the economic thought that underpinned the system and politics, on the other. Certain tax forms identify well the “tax wedges” that the tax system in question consciously inserts in order to achieve, first and foremost, fiscal goals. In order to evaluate economic, especially tax policy, it is necessary to look at taxes in their totality. Therefore, only the total taxation on value added shows whether and how much the actual taxation is. In the case of an open country, it is certainly worthwhile to include net foreign debt in the analysis, which has allowed in the past additional tax revenues, depending on the degree of “leaning” of the use of net debt on the tax system.

Classification of taxes according to time criteria and its comparison with the standard tax classification is given in the table: Tax Classification.

Table no. 2. Tax Classification

Time	Tax classification by the author	General balance	Tax classification in OECD countries
Past	Net Assets Tax (Cumulative Savings)		Inheritance and gift taxes Net wealth taxes Real estate transfer tax Capital transaction tax
Present	Income tax	Factor income taxes: -Wages -Profit -Interest -Rent Consumption taxes	Income tax and capital gains Social security contributions Property income taxes Consumption taxes
Future	Debt taxes (cumulative of negative savings)		Public debt

Unlike a nation-state, the number of degrees of freedom in a market-state is significantly reduced. Thus, the nation-state used monetary and credit policies to realize added value, on the one hand, and,

on the other hand, to maintain satisfactory investment activity to maximize employment. The exchange rate policy had the same goals which were accomplished by depreciation of the national currency

² As net assets are a cumulative of net savings and savings are part of once taxed income, we have double taxation by selling assets and introducing a tax liability for the seller.
³ In its creative destruction, Schumpeter finances the new superior business combination with extra credit, which does not have to be anyone’s savings. The supplemental loan allows for a new business combination, a temporary increase in prices, which, ultimately, if the business combination succeeds, will result in an increase in newly created value, which will offset the initial, initial increase in prices.
⁴ By signing the loan agreement, the borrower declares that they will save at least the amount of the annuity, interest plus repayment quota.

Za razliku od nacionalne države, broj stupnjeva slobode u tržišnoj državi je značajno smanjen. Tako je nacionalna država koristila monetarnu i kreditnu politiku kako bi realizirala dodanu vrijednost, s jedne strane, i, s druge strane, održala zadovoljavajuću investicijsku aktivnost kako bi maksimalizirala zaposlenost. Tečajna je politika imala iste ciljeve, što se je ostvarivalo deprecijacijom tečaja nacionalne valute – politikom osiromašenja susjeda. Porezni sustav i porezna politika bili su dio makroekonomskog instrumentarija tako što je odnosna država – sukladno svojoj strukturi, sustavu i politici – komponirala izravne i neizravne poreze. Razvijene zemlje, s velikim nacionalnim tržištima, preferirale su izravne u odnosu na neizravne poreze. Male i razvijene zemlje radile su suprotno. Nerazvijene zemlje su slijedile, ponekad nerazumljivo, globalne trendove. Tržišna država maksimalnu pažnju posvećuje odnosu izravnih i neizravnih poreza na način da preferira neizravne u odnosu na izravne poreze. Drugim riječima, u smanjenim mogućnostima monetarne i kreditne politike, te fiksnog tečaja nacionalne valute, porezni sustav i porezna politika imaju za cilj djelovati na strani ponude. Općenito, ekonomska

politika sa potražne strane „seli se“ na stranu ponude.

2.2. Utjecaj robne razmjene s inozemstvom na porezne prihode

Otvorenost gospodarstava, posebno u EU, raste. Izvanjsko sve više određuje nacionalno. Integracija nacionalnog u globalno tržište dodatno smanjuje razinu zaštite domaćeg gospodarstva.

Tablica „Kretanje poreznih prihoda temeljem deficita/suficita na računu robne razmjene s inozemstvom – izravni porezi“ pokazuje kretanje ubranih poreza samom činjenicom da odnosna zemlja ostvaruje suficit/deficit na računu robne razmjene s inozemstvom.⁵ Kratko rečeno, porezni prihodi rastu u slučaju suficita i smanjuju se u slučaju deficita. Drugim riječima, deficit robne razmjene s inozemstvom ne omogućuje dodatne porezne prihode, kao što ih suficit omogućuje. Tako zemlje sa deficitom robne razmjene uvoze i izravne poreze zemalja izvoznica, što znači da zemlje sa suficitom izvoze dio svojih poreza koji joj donose dodatne porezne prihode.

Tablica 3. Kretanje poreznih prihoda temeljem deficita/suficita na računu robne razmjene s inozemstvom – izravni porezi

Udio izravnih poreza u ukupnim porezima	Deficit na računu robne razmjene s inozemstvom	Suficit na računu robne razmjene s inozemstvom
0	0	0
$> 0 < 1$	Smanjenje poreznih prihoda u proporciji udjela izravnih poreza	Povećanje poreznih prihoda u proporciji udjela izravnih poreza
1	Smanjenje poreznih prihoda za iznos deficita	Povećanje poreznih prihoda za iznos suficita

Što nam kazuje tablica „Kretanje poreznih prihoda temeljem deficita/suficita na računu robne razmjene s inozemstvom – neizravni porezi“? Iz tablice je vidljivo da deficiti donose znatne porezne prihode koji nisu rezultat nacionalne gospodarske aktivnosti, već kupovine na kredit ili prodaje prethodno stečene imovine, odnosno smanjenja deviznih pričuva. Deficiti ne mogu ići unedogled. Naprosto, rast

inozemnog duga nužno postaje granica daljem zaduživanju. Otplata duga, uključivo plaćanje kamata na dug, smanjuje nacionalnu dodanu vrijednost – smanjuje poreznu osnovicu. Tako suficiti koje je nužno ostvariti kako bi se platile kamate ili otplatio inozemni dug koji je nastao u vrijeme deficita robne razmjene s inozemstvom, nužno će smanjiti iznos ubranih prihoda od potrošnih poreza.

Tablica 4. Kretanje poreznih prihoda temeljem deficita/suficita na računu robne razmjene s inozemstvom – neizravni porezi

Udio neizravnih poreza u ukupnim porezima	Deficit na računu robne razmjene s inozemstvom	Suficit na računu robne razmjene s inozemstvom
0	0	0
$> 0 < 1$	Povećanje poreznih prihoda u proporciji udjela PDV-a (povećanje poreznih prihoda u sadašnjosti i smanjenje poreznog kapaciteta u budućnosti)	Smanjenje poreznih prihoda u proporciji udjela PDV-a (smanjenje poreznih prihoda u sadašnjosti i povećanje poreznog kapaciteta u budućnosti)
1	Povećanje za iznos oporezive veličine deficita (povećanje poreznih prihoda u sadašnjosti i smanjenje poreznog kapaciteta u budućnosti)	Smanjenje za iznos oporezive veličine suficita (smanjenje poreznih prihoda u sadašnjosti i povećanje poreznog kapaciteta u budućnosti)

Značaj podjele poreza po kriteriju vremena i kretanje salda na računu robne razmjene s inozemstvom pokazat ćemo putem tri slučaja.

Prvi slučaj. Pretpostavimo da BDP iznosi 100 jedinica i da porezna stopa poreza na potrošnju iznosi 20%. Pretpostavimo, nadalje, da je u promatranom razdoblju deficit robne razmjene s inozemstvom od 10 jedinica. Rashodi državnog proračuna iznose 22 jedinice.

Porezni prihodi u odnosnoj zemlji će iznositi 22 jedinice (20 temeljem BDP-a i dvije jedinice temeljem deficita). Dvije jedinice više ubranog poreznog prihoda „vratit“ će se kada zemlja poravna deficit

suficitom. Da nije bilo deficita, porezni bi prihodi iznosili 20 jedinica, a država bi se morala zadužiti za dodatne dvije jedinice uz cijenu multiplikativnih učinaka, što ih ima učinak povećanja javnog duga na nacionalno gospodarstvo.

Standardna klasifikacija poreza i kretanje salda proračuna bi navedeni slučaj identificirala kao uravnoteženi proračun i, prema tome, usklađenost poreznih prihoda i poreznih rashoda. Podjela poreza temeljem vremena, međutim, pokazuje da je odnosna zemlja ostvarila deficit proračuna koji je pokriven poreznim prihodima temeljem deficita.

⁵ U radu se raspravlja o saldu robne razmjene s inozemstvom. U stvarnosti valja posebno sagledati izvoz/uvoz izravnih poreza temeljem izvoza odnosno uvoza. To je potrebno jer zemlje koje trguju imaju različite porezne sustave pa je uvoz/izvoz različito opterećen porezima. Napomena vrijedi i u slučaju neizravnih poreza. (Santini, 2019a)

- the policy of impoverishing its neighbors. The tax system and tax policy were part of the macroeconomic instrumentation, by which the state concerned - in accordance with its structure, system and policy - composed direct and indirect taxes. Developed countries with large national markets preferred direct versus indirect taxes. Small and developed countries did the opposite. Underdeveloped countries have followed, sometimes incomprehensibly, global trends. The market state pays the utmost attention to the relation between direct and indirect taxes in a way that it prefers indirect versus direct taxes. In other words, in the diminished capacities of monetary and credit policy, as well as the fixed exchange rate of the national currency, the tax system and tax policy aim to act on the supply side. In general, economic policy on the demand side “moves” to the supply side.

2.2. The impact of foreign trade on tax revenues

The openness of economies, especially in the EU, is growing. External is increasingly determining the national. The integration of the national into the global market further reduces the level of protection of the domestic economy.

Table: Movement of tax revenues based on foreign trade account deficit/surplus - direct taxes, shows the movement of collected taxes by the fact that the country concerned generates a surplus / deficit on the foreign trade account.⁵ In short, tax revenue rises in the event of a surplus and decreases in the case of a deficit. In other words, the foreign trade deficit does not allow for additional tax revenues, as the surplus allows. Thus, countries with a deficit in trade in goods also import direct taxes from exporting countries, which means that countries with a surplus export part of their taxes, bringing additional tax revenue to them.

Table no. 3. Movement of tax revenues based on foreign trade account deficit/surplus - direct taxes

Share of direct taxes in total taxes	Deficit in foreign trade account	Surplus in foreign trade account
0	0	0
> 0 < 1	Reduction of tax revenues in proportion to the share of direct taxes	Increase in tax revenues in proportion to the share of direct taxes
1	Reduction of tax revenues by the amount of the deficit	Increase in tax revenue by the amount of surplus

What the Table tells us: Movement of tax revenues based on foreign trade account deficit/surplus - indirect taxes? The table shows that the deficits bring significant tax revenues that are not the result of national economic activity, but of buying on credit or selling previously acquired assets, or reducing foreign currency reserves. Deficits cannot go on forever. Simply, the growth of foreign debt

necessarily becomes a limit to further borrowing. Debt repayment, including interest payments on debt, reduces national added value - reduces the tax base. Thus, surpluses that are necessary to make in order to pay interest or repay the foreign debt that was created at the time of the foreign trade deficit will necessarily reduce the amount of collected income from consumption taxes.

Table no. 4. Movement of tax revenues based on foreign trade account deficit / surplus - indirect taxes

Share of indirect taxes in total taxes	Deficit in foreign trade account	Surplus in foreign trade account
0	0	0
> 0 < 1	Increase in tax revenues in proportion to the share of VAT (increase in tax revenues in the present and decrease in tax capacity in the future)	Reduction in tax revenues in proportion to the share of VAT (reduction in tax revenues in the present and increase in tax capacity in the future)
1	Increase in the amount of the taxable size of the deficit (increase in tax revenues in the present and decrease in tax capacity in the future)	Decrease in the amount of the taxable size of the surplus (decrease in tax revenues in the present and increase in tax capacity in the future)

The importance of classification of taxes according to time criteria and moving the balance in a foreign trade account will be shown in three cases.

The first case. Suppose GDP is 100 units and consumption tax rate is 20%. Suppose, further, that in the observed period there is a deficit of foreign trade of 10 units. State budget expenditures are 22 units.

The tax revenue in the country concerned will be 22 units (20 based on GDP and 2 units based on deficit). Two units of higher tax revenue will “return” when the country balances the deficit with the surplus. If it were not for the deficit, tax revenues would be 20 units, and the government would have to borrow two additional units at the cost of multiplier effects, which has the effect of increasing public debt on the national economy.

The standard classification of taxes and the movement of the budget balance would identify that case as a balanced budget and, therefore, a reconciliation of tax revenues and tax expenditures. Classification of taxes according to time criteria, however, shows that the country concerned has a budget deficit that is covered by tax revenues based on the deficit.

The second case. Suppose, as in the previous case, that GDP is 100 units and that the consumption tax rate is 20%. The foreign trade deficit of the country concerned is ten units, but the budget has been increased by two units and is 24 units.

Tax revenues will be 22 units (20 based on GDP and 2 units based on deficit), which will not be sufficient and the state will have a budget deficit of two units. Accordingly, it will reduce its tax revenues by

⁵ The paper discusses the balance of foreign trade. In reality, exports / imports of direct taxes based on exports and imports should be given special consideration. This is necessary because trading countries have different tax systems, so import / export is taxed differently. Note also applies in case of indirect taxes. (Santini, 2019a)

Drugi slučaj. Pretpostavimo, kao i u prethodnom slučaju, da BDP iznosi 100 jedinica i da je porezna stopa poreza na potrošnju 20%. Deficit robne razmjene s inozemstvom odnosno zemlje iznosi deset jedinica, ali je proračun povećan za dvije jedinice i iznosi 24 jedinice.

Porezni će prihodi iznositi 22 jedinice (20 temeljem BDP-a i dvije jedinice temeljem deficita), što neće biti dostatno pa će država ostvariti deficit proračuna od dvije jedinice. Ona će, prema tome, u budućem razdoblju pokrivajući deficit suficitom smanjiti svoje porezne prihode za dvije jedinice, a dvije jedinice deficita (povećanog javnog duga) morat će vratiti iz svojih budućih tekućih prihoda kako bi pokrila povećanje javnog duga.

Standardna klasifikacija poreza će navedeni slučaj identificirati kao deficit proračuna od 2%, dvije jedinice, dok će podjela poreza temeljem vremena isti slučaj klasificirati kao proračunski deficit od 4% BDP-a, četiri jedinice.

Treći slučaj. U trećem slučaju, pretpostavimo da je promatrana država ostvarila suficit robne razmjene s inozemstvom od 10 jedinica, uz uvjete koje smo imali u prethodnom primjeru.

Porezni će prihodi iznositi svega 18 jedinica ($100 - 10 = 90$, što uz primjenu 20% poreza iznosi 18 jedinica). Ukoliko njezina potrošnja ostane na razini od 24 jedinice, država će se morati zadužiti za šest jedinica. U tom će slučaju ona temeljem obveza po javnom dugu, u sljedećem razdoblju, povećati izdatke za šest jedinica, ali će se povećati prihodi za dvije dodatne jedinice kada umjesto suficita ostvari deficit pa će njezina obveza po javnom dugu iznositi četiri jedinice.

Standardna će klasifikacija poreza identificirati navedeni slučaj kao deficit proračuna od 6%, dok će podjela poreza temeljem vremena isti slučaj klasificirati kao deficit proračuna od 4% BDP-a.

Ukoliko imamo porezni sustav potrošnog tipa, jasno je da deficit robne razmjene s inozemstvom izravno utječe na smanjenje deficita proračuna.

Radi jasnoće izlaganja, naš je primjer temeljen na potrošnom poreznom sustavu. Ukoliko, međutim, što je uvijek slučaj, postoje i porezni prihodi temeljeni na izravnim porezima, tada se „veza“ dvaju deficita, proračunskog i vanjskotrgovinskog, smanjuje u razmjeru povećanja udjela izravnih poreza u ukupnim porezima. Kada je porezni sustav u cijelosti konstruiran temeljem izravnih poreza, tada porezni prihodi nisu ni u kakvoj vezi u slučaju deficita, ali postoji veza u slučaju suficita robne razmjene s inozemstvom.

Ukoliko je porezna presija izravnih i neizravnih poreznih prihoda podjednaka u slučaju uravnotežene robne razmjene s inozemstvom, gubitak poreznih prihoda temeljem izvoza bit će kompenziran naplatom neizravnih poreza temeljem uvoza. Ukoliko odnosna zemlja ostvaruje deficit robne razmjene, neizravni porezni prihodi će biti veći upravo za iznos deficita robne razmjene s inozemstvom. U slučaju suficita robne razmjene s inozemstvom, imat ćemo obrnut slučaj. Manje razvijene zemlje bilježe deficit robne razmjene s inozemstvom pa ukupni porezni prihodi odlučno ovise o mogućnostima zaduživanja u inozemstvu kako bi financirale deficit robne razmjene. Općenito, u nerazvijenim zemljama javni prihodi ovise o odnosu izravnih i neizravnih poreza, s jedne strane, i, s druge strane, spremnosti vjerovnika da financiraju deficit robne razmjene s inozemstvom. Kako nerazvijene zemlje ostvaruju malu dodanu vrijednost per capita, imaju mali porezni kapacitet, što onemogućuje značajniju poreznu presiju izravnih poreza jer su nekonkurentne. Tako se nerazvijene zemlje nalaze u začaranom krugu siromaštva jer nisu u mogućnosti osigurati nužna javna dobra svojim građanima kao što je zdravstvena zaštita ili obrazovanje. Otplata inozemnog duga moguća je jedino suficitom robne razmjene s inozemstvom. Da bi povećale konkurentnost svog gospodarstva, nerazvijene će

zemlje biti prisiljene smanjiti poreznu presiju izravnim porezima. Kako u slučaju suficita robne razmjene s inozemstvom „gube“ porezne prihode neizravnih poreza upravo u razmjeru ostvarenog suficita, mogućnost pružanja veličine javnih dobara će se morati smanjiti. Male su mogućnosti povećanja javnog duga na domaćem tržištu jer je štednja nedostatna kako bi se dinamizirao gospodarski rast i razvoj.

ZAKLJUČAK

Transformacija nacionalne u tržišnu državu zahtijeva redefiniranje podjele poreza. Standardna, mikroekonomska, odnosno pravna podjela poreza nije adekvatna za potrebne makroekonomske analize. Također nije zadovoljavajuća evidencija poreznih prihoda putem toka gotovine. Kao što standardno računovodstvo tvrtki luči tekuće prihode u odnosu na prihode prethodnih ili budućih razdoblja, tako će biti potrebno redefinirati metodologiju evidencije poreznih prihoda. Taj i takav se pristup opravdava u ovom radu činjenicom da je proračun zapravo bilanca uspjeha države, što znači da deficit predstavlja „gubitak“, a suficit „dobitak“. Tako definirani proračunski prihodi dodatno pojašnjavaju stav u ovom radu kako je nužno vremenski razgraničiti porezne prihode kako bi se dobili fair prihodi za određeno razdoblje.

Podjela poreza po kriteriju vremena jasno pokazuje da je novostvorena vrijednost u određenom razdoblju tek polazna veličina koju valja korigirati – povećati ili smanjiti. Tako smanjenje imovine, prošlost, povećava raspoloživu dodanu vrijednost, a njeno povećanje – smanjuje. Obveze svojim povećanjem povećavaju veličinu dodane vrijednosti a smanjenje obveza smanjuje veličinu raspoložive dodane vrijednosti. Stoga, danas promatrati bilo koje gospodarstvo kao zatvoreno nema smisla. Ovo znači da je potrebno mjeriti poreznu presiju samo na dio koji se odnosi na nacionalnu dividendu. To je naprosto nužno kako bi se porezna presija mogla u ocjeni ekonomske politike usporediti s učincima monetarne i kreditne odnosno tečajne politike

Tržišna će država, sugerira analiza, preferirati neizravne u odnosu na izravne poreze u mjeri u kojoj je to moguće. Što je saldo robne razmjene s inozemstvom bliži nuli, to su veće mogućnosti u autonomnom kreiranju poreznog sustava i vođenju porezne politike. U slučaju kad odnosna zemlja želi povećati suficit, smanjit će poreznu presiju izravnih poreza. To je važno jer porezni sustav postaje, u uvjetima izvanjskog određenja kamatnih stopa uvećanih za „nacionalne rizike“ i stabilnog tečaja nacionalne valute, temelj ekonomske politike u tržišnoj državi.

Cilj nacionalnog gospodarstva je stvaranje što veće mase dodane vrijednosti, povećati zaposlenost i bilježiti uravnoteženu platnu bilancu. Drugi je cilj raspodijeliti dodanu vrijednost na faktore proizvodnje na način da se održi gospodarski rast i razvoj društva u cjelini. Svi promatrani parametri – kamatna i porezna stopa te tečaj nacionalne valute – mogu djelovati u željenom pravcu, ali mogu biti snažno ograničenje gospodarstvu kao što to pokazuju ekonomske analize mnogih zemalja.

Nije svejedno kako će se kombinirati realni resursi, rad i kapital. Porezni sustav izravno je određen realnim čimbenicima, što se, zbog fiskalnih razloga, zanemaruje. Učinak oporezivanja na izbor tehnologije vidljiv je kako se porezno tretiraju rad i kapital, što znači da porezni sustav može „sugerirati“ krivi izbor tehnologije koji je inferioran u odnosu na tehnologije koje su u primjeni kod glavnih konkurenata. Prilikom procjene u razmatranje valja uključiti možebitne učinke monetarne, kreditne i tečajne politike koje, sa

two units in the future by covering the deficit with a surplus, and will have to recover two deficit units (increased public debt) from its future current income to cover the increase in public debt.

The standard classification of taxes will identify that case as a budget deficit of 2%, two units, while classification of taxes according to time criteria will classify the same case as a budget deficit of 4% of GDP, four units.

The third case. In the third case, suppose that the observed country realized a surplus in foreign trade of 10 units, with the conditions we had in the previous example.

The tax revenue will be only 18 units ($100 - 10 = 90$, which with the application of 20% tax is 18 units). If its expenditures remains at 24 units, the government will have to borrow six units. In that case, it will increase expenditures by six units based on public debt in the next period, but it will increase revenues by two additional units when it generates a deficit instead of surplus, and its public debt will be four units.

The standard tax classification will identify this case as a budget deficit of 6%, while classification of taxes according to time criteria will classify this case as a budget deficit of 4% of GDP.

If we have a consumable tax system, it is clear that the foreign trade deficit directly affects the reduction of the budget deficit.

For clarity of presentation, our example is based on a consumable tax system. However, if there are tax revenues based on direct taxes, as is always the case, then the "attachment" of the two deficits, budgetary and foreign trade, decreases in proportion to the increase in the share of direct taxes in total taxes. When the tax system is entirely constructed on the basis of direct taxes, then tax revenues are not in any way related to deficits, but there is a connection in the case of foreign trade surpluses.

If the taxation through direct and indirect tax revenues is equal in the case of balanced foreign trade, the loss of export-based tax revenues will be offset by the payment of indirect taxes on imports. If the country concerned generates a trade deficit, indirect tax revenues will be higher by the amount of foreign trade deficit. In the case of foreign trade surpluses, we will have the opposite. Less developed countries report a foreign trade deficit, so total tax revenues depend crucially on foreign borrowing opportunities to finance the foreign trade deficit. In general, in underdeveloped countries, public revenues depend on the relationship between direct and indirect taxes, on the one hand, and, on the other, the willingness of creditors to finance the foreign trade deficit. As underdeveloped countries have low added value per capita, they have a small tax capacity which precludes a significant reduction of taxation through direct taxes because they are uncompetitive. Thus, underdeveloped countries find themselves in a vicious circle of poverty because they are unable to provide essential public goods to their citizens, such as health care or education. Repayment of foreign debt is only possible by a surplus in foreign trade. In order to increase the competitiveness of their economy, underdeveloped countries will be forced to reduce their taxation through direct taxes. As in the case of foreign trade surpluses, they lose the tax revenues of indirect taxes precisely in proportion to the realized surplus, the possibility of providing the size of public goods will have to be reduced. There is little potential for an increase in public debt in the domestic market, as savings are insufficient to dynamize economic growth and development.

CONCLUSION

Transformation of the national into a market state requires a re-definition of the tax classification. The standard, microeconomic, or legal, tax classification is not adequate for the macroeconomic

analysis required. It is also not satisfactory to record tax revenue through cash flow. Just as standard accounting for companies distinguishes current revenues from prior or future revenues, so it is necessary to redefine the methodology for recording tax revenue. This and such approach is justified in this paper by the fact that the budget is actually a profit and loss account of the state, which means that the deficit represents a "loss" and the surplus a "gain". Budget revenues defined in this way further clarify the opinion in this paper that it is necessary to defer tax revenues over time in order to obtain fair revenues for a given period.

The classification of taxes according to time criteria clearly shows that the newly created value over a certain period is only a starting amount that must be adjusted or increased. Thus, the decrease in assets, the past, increases the value added available and its increase decreases. Increase in liabilities, increase in value added, and decrease in liabilities reduces the amount of value added available. Therefore, to consider any economy as closed today makes no sense. This means that only the part relating to the national dividend is to be taxed. This is necessary so that the taxation can be compared, in an economic policy assessment, with the effects of monetary and credit, exchange rate policy.

The market state, the analysis suggests, will prefer indirect versus direct taxes to the extent possible. The closer the foreign trade balance is to zero, the greater the opportunities for autonomous tax system creation and tax policy management. If the country concerned wishes to increase the surplus, it will reduce the taxation through direct taxes. This is important because the tax system becomes, under conditions of external determination of interest rates increased by "national risks" and a stable exchange rate of the national currency, the basis of economic policy in a market state.

The aim of the national economy is to create as much added value as possible, increase employment and record a balanced balance of payments. The second objective is to distribute added value to factors of production in a way that sustains the economic growth and development of society as a whole. All observed parameters - interest rate, tax rate and national currency exchange rate - can act in the desired direction, but can be a strong constraint on the economy, as shown by economic analyzes of many countries.

It does not matter how real resources, labor and capital will be combined. The tax system is directly determined by real factors, which, for fiscal reasons, are neglected. The effect of taxation on the choice of technology is evident in how labor and capital are treated taxically, meaning that the tax system can "suggest" the wrong choice of technology that is inferior to the technologies used by its main competitors. The assessment should consider the potential effects of monetary, credit and exchange rate policies that also alter the relationship between factors of production. The neglect of the real factors, despite the lower taxation, can directly influence the formation of the inferior structure of the real economy, simply because the multiplicative relations in the reproduction process were not taken into account when deciding to change the taxation.

The difference between developed and underdeveloped countries is reflected in the problem of GDP realization, in developed countries, and chronically higher consumption than GDP in less developed countries. Starting to dynamize development in less developed countries starts with an increase in national savings. Marginalists would say the problem is whether you are above or below the line - whether you have a Euro surplus or a Euro deficit. Assets taxation in developed countries is a good way to reduce savings and thus stimulate consumption that is primarily from a domestic source. For less developed countries, Marx's note is true: "Accumulate, accumulate! This is Moses and the Prophets."

svoje strane, također mijenjaju odnos među faktorima proizvodnje. Zanemarivanje realnih faktora, usprkos manjoj poreznoj presiji, može izravno utjecati na formiranje inferiornije strukture realnog gospodarstva, i to samo zato što se prilikom donošenja odluke o promjeni porezne presije nije vodilo računa o sveukupnosti multiplikativnih odnosa u procesu reprodukcije.

Razlika između razvijenih i nerazvijenih zemalja odgleda se u problemu realizacije BDP-a, u razvijenim zemljama, i kronično veće potrošnje od BDP-a u manje razvijenim zemljama. Početak dinamiziranja razvoja u manje razvijenim zemljama polazi od povećanja nacionalne štednje. Marginalisti bi rekli problem je da li ste iznad ili ispod crte – da li imate euro viška ili euro manjka. Oporezivanje imovine u razvijenim zemljama dobar je način kako smanjiti štednju i tako poticati potrošnju koja je prvenstveno domaćeg izvora. Za manje razvijene zemlje vrijedi Marxova napomena: „Akumulirajte, akumulirajte, u tome je sav Mojsije i proroci“. To je jedini ispravni put kojim se povećava konkurentnost domaćeg gospodarstva. To tim više što napuštanjem welfare statea svjedočimo rastućoj individualizaciji rizika i neizvjesnosti pa penalizacija štednje oporezivanjem, ili bilo kojim drugim putem, povećava socijalnu nesigurnost u odnosnoj, posebno manje razvijenoj, zemlji.

Imovina je pretpostavka poslovne aktivnosti. Od veličine imovine zavisi kakve će rezultate, uz klauzulu ceteris paribus, ostvariti odnosno gospodarstvo. Pri tome, valja imati u vidu da se imovina kao proizvodni faktor i bogatstvo stalno redefinira u sadašnjosti pa ne treba gubiti iz vida da smanjenje ili povećanje kamatnih stopa i tečaja nacionalne valute izravno mijenja vrijednost odnosno imovine. Tako ekonomska politika izravno mijenjajući cijenu imovine mijenja bogatstvo njezinog vlasnika, što svaki oblik imovine čini rizičnim. Pri tome, dio imovine je „pokriven“ obvezama koje mogu u uvjetima neizvjesne budućnosti biti daleko veće nego što je tržišna vrijednost imovine. To više što je neka zemlja manje razvijena.

Razmatrajući opću teoriju ravnoteže zapravo se razmatra oporezivanje dodane vrijednosti – sadašnjosti. Porez na dohodak, bez obzira na to da li se radi o porezu na dohodak od rada ili kapitala, moguće je uvesti na različitim točkama procesa reprodukcije. Međutim, bez obzira na to na kojoj je točki procesa reprodukcije porez uveden, on uvijek tereti dohodak. Ekonomska incidencija označava subjekta (vlasnika dohotka) koji u konačnici snosi porezni teret. Proces započinje „klinom“, uvođenjem porezne obveze sukladno zakonskoj incidenciji, potom slijedi prevaljivanje, unaprijed i/ili unazad, sukladno stupnju elastičnosti. Od početnih jakih udara, kada započinje proces prevaljivanja poreza na sudionike u procesu reprodukcije, udari postaju sve slabiji, sve dok se proces prevaljivanja ne provede. Proces prevaljivanja poreznog udara mijenja odnose pojedinih sudionika u reprodukciji sukladno mnogobrojnim, izravnim i neizravnim učincima, koji se često multipliciraju. Ono što valja imati u vidu jest mrtvi teret oporezivanja (gubitak blagostanja), određen izravnim i neizravnim troškovima kojima su vlasnici dohotka od imovine izloženi uvođenjem i disperzijom poreznog tereta.

U otvorenoj zemlji izuzetak je da se raspoloživa dodana vrijednost poklapa sa novostvorenom. Uvijek postoje razlike. Ukoliko prodamo u inozemstvu dio prethodno kupljene imovine ili naplatimo prethodno odobren kredit ili uvezemo dio štednje, imamo slučaj da je raspoloživa dodana vrijednost veća od novostvorene. I obratno. Zato je pri raspravi o porezima i oporezivanju od presudnog značaj identificirati koji i kakvi su odnosi s inozemstvom. Ukoliko odnosna zemlja ima deficit na računu platne bilance, ostvarit će veće porezne prihode, jer je deficit, kao nacionalizirani dio dodane vrijednosti, podložan oporezivanju. Riječ je o neizravnim porezima na potrošnju. Suprotan je slučaj kada odnosna zemlja ostvaruje suficit, izvozeći štednju na smanjuje stvorenu dodanu vrijednost. Tako odnosi s inozemstvom

standardnu podjelu poreza za potrebe makroekonomske analize čini nedostatnom, zapravo krivom.

U malim i otvorenim zemljama, deficit platne bilance, naplaćeni porez u sadašnjosti, smanjuje porezni kapacitet u budućnosti, povezuje fiskalnu, monetarnu i tečajnu politiku. Stoga se zbrajanjem poreznih prihoda koji se ubiru temeljem deficita platne bilance u ovom radu određuju kao porez na budućnost. Saldo deficita proračuna u funkciji vremena definiran kao javni dug pokazuje kronologiju događanja i učinaka cjelokupne ekonomske politike. Pridoda li se javnom dugu, što se u ovom radu čini, kumulativ poreznih prihoda temeljem deficita platne, u ovom radu, vanjskotrgovačke bilance dobije se iznos preraspoređenog poreza iz budućnosti u sadašnjost. Jednako tako i monetarna i kreditna politika mogu povećati/smanjiti deficit proračuna.

U ovom se radu polazi od toga da je sagledavanje problema koje odnosno gospodarstvo ima u odnosima s inozemstvom nužno staviti u sam fokus interesa. Upravo saldo platne bilance nam govori kako se troši uvoz u odnosnoj zemlji, odnosno u što je usmjeren njezin izvoz u druge zemlje.

Podbilanca robna razmjena s inozemstvom jasno pokazuje kako u slučaju uvoza odnosna zemlja, nacionalizirajući uvoz naplatom carina i PDV-a, povećava svoje porezne prihode, ali i uvozi dio izravnih poreza kako su određeni u zemlji izvoznici. U izvozu odnosna zemlja „gubi“ neizravne poreze, ali izvozi dio izravnih poreza. „Gubitak“ neizravnih poreza nadoknadiće kada ostvari deficit na računu robne razmjene s inozemstvom.

Podbilanca usluga je daleko složenija jer, pored izvoza/uvoza usluga koje se obračunavaju na isti način kao i kod izvoza/uvoza roba, u slučaju turizma izvoze se izravni, ali i neizravni porezi. Metodologija obračuna prihoda i rashoda temelji se na procjenama, pa je teško identificirati koliki su ubrani porezni prihodi neizravnih poreza. Ovo tim više što se turizam oporezuje preferencijalno kada su u pitanju opći porezi na potrošnju.

Podračun primarnog i sekundarnog dohotka odnosi se na izravne poreze. Postoje znatne razlike među zemljama, i to ne samo zato što ne postoje ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, već su i sami ugovori rezultat, slika odnosa snaga među zemljama. Naprosto, brojni politički i ekonomski razlozi rezultiraju različitim rješenjima.

IZVORI

1. Bebek, S. i Santini, G. (2016). *Procjena poreznog opterećenja hrvatskog gospodarstva – Mogućnosti dinamiziranja gospodarskog razvoja poreznim sustavom*, Ekonomija/Economics, (23) 1, Rifin.
2. Dornbusch, R. (1980). *Open Economy Macroeconomics*, Basic Books.
3. Hume, D. (2004). *Ekonomске rasprave*, Zagreb: Politička kultura.
4. Kovačević, D. (2018). *Mogući pravci razvoja poreznih sustava u uvjetima globalizacije, Kako poreznim sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura?*, Ekonomija/Economics, (25) 1, Rifin.
5. Kovačević, D. i Santini, G. (2018). *Međuovisnost porezne i platne bilance, Globalizacija i ekonomska politika, od kuda dolazi mo – kuda idemo?*, Ekonomija/Economics, (25) 2, Rifin.
6. Krugman, P. i Obstfeld (2009). *Međunarodna ekonomija, Teorija i ekonomska politika*. Zagreb: Mate.

This is the only correct way to increase the competitiveness of the domestic economy. Particularly, by leaving the welfare state, we are witnessing a growing individualization of risks and uncertainties, so penalizing savings through taxation or any other means increases social insecurity in a particular, especially less developed, country.

Assets are a prerequisite for business activity. It depends on the amount of the assets, what kind of results, with the *ceteris paribus* clause, the economy will achieve. In doing so, it should be borne in mind that assets as the factor of production and wealth is constantly being redefined in the present, and it should not be overlooked that the decrease or increase in interest rates and the national currency exchange rate directly changes the value of the asset concerned. Thus, economic policy by directly changing the price of an asset changes the wealth of its owner, which makes any form of asset risky. In doing so, part of the assets are “covered” by liabilities that, in the uncertain future, may be far greater than the market value of the assets. The more that a country is less developed.

Considering the general theory of equilibrium, one actually considers value added taxation - the present. Income tax, whether it is labor or capital income tax, can be introduced at different points in the reproduction process. However, no matter at which point in the reproduction process the tax is introduced, it always charges income. Economic incidence means the entity (income owner) that ultimately bears the tax burden. The process begins with a “wedge” by introducing a tax liability in accordance with the legal incidence, followed by rolling over, forward and/or backward, according to the degree of elasticity. From the initial severe impacts, when the process of transferring taxes to participants in the reproduction process begins, the impacts become weaker until the transfer process is completed. The process of rolling over the tax impact changes the relationships of individual participants in reproduction in accordance with many direct and indirect effects which often multiply. What should be borne in mind is that the dead tax burden (welfare loss) is determined by the direct and indirect costs to which owners of income from assets are exposed, through the introduction and dispersion of the tax burden.

In the open country, the exception is that the added value available coincides with the newly created one. There are always differences. If we sell part of a previously purchased assets abroad or collect a previously approved loan or import part of the savings, we have a case that the available value added is greater than the newly created one. And vice versa. That is why, when discussing taxes and taxation, it is crucial to identify what foreign relations are like. If a country has a deficit in its balance of payments account, it will generate higher tax revenues because the deficit, as a nationalized part of value added, is subject to taxation. These are indirect consumption taxes. The opposite is the case when the country concerned makes a surplus, exporting savings to reduce the added value created. Thus, foreign relations make the standard classification of taxes for macroeconomic analysis insufficient, in fact wrong.

In small and open countries, the balance of payments deficit, levied taxes in the present, reduces tax capacity in the future, links fiscal, monetary and exchange rate policies. Therefore, the summation of tax revenues collected on the basis of the balance of payments deficit in this paper is determined as a tax on the future. The budget deficit balance as a function of time and defined as public debt, shows a chronology of events and effects of overall economic policy. Adding to the public debt, as it is done in this paper, the cumulative of tax revenues based on the balance of payments deficit, in this paper, the foreign trade balance, the amount of tax redistributed from the future to the present is obtained. Equally, monetary and credit policies can increase/reduce the budget deficit.

This paper starts from the necessity of considering the problems that the economy has in its relations with foreign countries and placing them in the focus of interest. It is the balance of payments that tells us how to spend imports in the country concerned, or what its exports to other countries are directed to.

The foreign trade subaccount clearly shows that in the case of imports, the country concerned by nationalizing imports through customs and VAT collection increases its tax revenues, but also imports part of the direct taxes as determined in the exporting country. In export, the country in question “loses” indirect taxes but exports a portion of direct taxes. The “loss” of indirect taxes will be offset when it creates a deficit in the foreign trade account.

The subaccount of services is far more complex because in addition to the export/import of services that are accounted for in the same way as for the export/import of goods, in the case of tourism, both direct and indirect taxes are exported. The methodology for calculating income and expenses is based on estimates, so it is difficult to identify the indirect tax revenue collected. Especially since tourism is taxed preferentially when it comes to general consumption taxes.

The subaccount of primary and secondary income refers to direct taxes. There are considerable differences between countries, not only because there are no double taxation treaties, but the treaties themselves are the result, image, power relations between countries. Numerous political and economic considerations result in different solutions.

REFERENCES

1. Bebek, S. i Santini, G. (2016). *Procjena poreznog opterećenja hrvatskog gospodarstva – Mogućnosti dinamiziranja gospodarskog razvoja poreznim sustavom*, Ekonomija/Economics, (23) 1, Rifin.
2. Dornbusch, R. (1980). *Open Economy Macroeconomics*, Basic Books.
3. Hume, D. (2004). *Ekonomске rasprave*, Zagreb: Politička kultura.
4. Kovačević, D. (2018). *Mogući pravci razvoja poreznih sustava u uvjetima globalizacije, Kako porezom sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura?*, Ekonomija/Economics, (25) 1, Rifin.
5. Kovačević, D. i Santini, G. (2018). *Međuovisnost porezne i platne bilance, Globalizacija i ekonomska politika, od kuda dolazimo – kuda idemo?*, Ekonomija/Economics, (25) 2, Rifin.
6. Krugman, P. i Obstfeld (2009). *Međunarodna ekonomija, Teorija i ekonomska politika*. Zagreb: Mate.
7. Musgrave, A. R. (1959). *The theory of public finance*. New York: McGraw-Hill.
8. Musgrave, A. R. (1969). *Fiscal Systems*. New Haven and London: Yale University Press.
9. Musgrave, A. R. i Peggy (1988). *Javne financije u teoriji i praksi*. Zagreb: IJF.
10. Popović, D. (2018). *Da li je moguće na globalnom nivou regulisati izbegavanje dvostrukog oporezivanja među državama?, Kako porezom sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura*. Ekonomija/Economics, (25) 1, Rifin.
11. Rosen, S. H. i Gayer, T. (2010). *Javne financije*. Zagreb: IJF.

7. Musgrave, A. R. (1959). *The theory of public finance*. New York: McGraw-Hill.
8. Musgrave, A. R. (1969). *Fiscal Systems*. New Haven and London: Yale University Press.
9. Musgrave, A. R. i Peggy (1988). *Javne financije u teoriji i praksi*. Zagreb: IJF.
10. Popović, D. (2018). *Da li je moguće na globalnom nivou regulisati izbegavanje dvostrukog oporezivanja među državama?, Kako porezom sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura*. Ekonomija/Economics, (25) 1, Rifin.
11. Rosen, S. H. i Gayer, T. (2010). *Javne financije*. Zagreb: IJF.
12. Salanie, B. (2003). *The Economics of Taxation*. Cambridge: MIT.
13. Santini, G. (1989). *Odnos izravnih i neizravnih poreza u reformi sistema društvenog financiranja: Problemi reforme privrednog sistema SFRJ*. Zagreb: Globus.
14. Santini, G. (1990). *Oporezivanje dobiti i kamatna stopa. Zbornik radova Oporezivanje dobiti poduzeća*. Zagreb: IJF.
15. Santini, G. (2002). *Međuovisnost sistema i politike, Polazišta za strategiju razvoja Hrvatske početkom 21. stoljeća*. Ekonomija/Economics. (9) 3, Rifin.
16. Santini, G. (2003). *Utjecaj deficita robne razmjene s inozemstvom na poreznu presiju neizravnih poreza u Hrvatskoj za razdoblje 1994–2002. godine, Tečajna politika i gospodarski razvoj*. Ekonomija/Economics. (10) 2, Rifin.
17. Santini, G. (2003). *Gubici izravnih poreza temeljem deficita robne razmjene s inozemstvom u Hrvatskoj za razdoblje 1994–2002. godina*. Ekonomija/Economics. (10) 3, Rifin.
18. Santini, G. (2007). *Iluzija i stvarnost hrvatskog gospodarstva*. Zagreb: Rifin.
19. Santini, G. (2009). *Porezna reforma i hrvatska kriza*. Zagreb: Rifin..
20. Santini, G. i Bebek, S. (2010). *Podjela poreza po kriteriju vremena i dvostruki deficit – slučaj Hrvatske, u: Učinak platne bilance na ekonomski razvoj*. Ekonomija/Economics. (17) 1, Rifin.
21. Santini, G. (2014). *Ekonomska podjela poreza*. Ekonomija/Economics (20) 2, Rifin.
22. Santini, G. (2014a). *Fiskalna politika: Razvojni potencijali hrvatskog gospodarstva*. Zagreb: EFZ i HAZU.
23. Santini, G. (2015). *PDV – porez budućnosti?: Hrvatska gospodarska kriza i pravac zaokreta iz recesije u ekonomski razvoj*. Ekonomija/Economics. (22) 1, Rifin.
24. Santini, G. (2015a). *Vratimo osmijeh Lijepoj našoj*. Zagreb: Rifin.
25. Santini, G. i Vedriš, M. (2016). *Kretanje proračunskog salda – pokazatelj učinkovitosti ekonomske politike: Mogućnosti djelovanja monetarne i fiskalne politike u maloj i otvorenoj ekonomiji*. Ekonomija/Economics. (22) 2, Rifin.
26. Santini, G. (2017). *Dobitnici i gubitnici, Pristup poreznom sustavu i poreznoj politici u procesu rastakanja nacionalne države*. Zagreb: Rifin.
27. Santini, G. (2017a). *Komparativna analiza Slovenije i Hrvatske: Perspektive malog i otvorenog gospodarstva*. Ekonomija/Economics. (24) 1, Rifin.
28. Santini, G. (2018). *Odnosi poreznih struktura članica eurozone, Kako porezom sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura*. Ekonomija/Economics. (25) 1, Rifin.
29. Santini, G. (2018a). *Makroekonomija i porezi, Globalizacija i ekonomska politika, od kuda dolazimo – kuda idemo?*. Ekonomija/Economics. (25) 2, Rifin.
30. Santini, G. (2019). *Turizam – „zlatna koka“, Uvođenje eura – novo polazište učinkovite ekonomske politike*. Ekonomija/Economics. (26) 1, Rifin.
31. Santini, G. (2019a). *Utjecaj platne bilance – roba i usluga na poreznu bilancu Hrvatske, Uvođenje eura – novo polazište učinkovite ekonomske politike*. Ekonomija/Economics. (26) 1, Rifin.
32. Stiglitz, E. J. (1988). *Economics of the public sector*. New York: W.W. Norton & Company.
33. Stojanov, D. (2013). *Ekonomska kriza i kriza ekonomske znanosti*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
34. Šimović, H., i Deskar-Škrbić, M. (2016). *Efikasnost PDV-a u Hrvatsko: Mogućnosti djelovanja monetarne i fiskalne politike u maloj i otvorenoj ekonomiji*. Ekonomija/Economics. (22) 2, Rifin.

12. Salanie, B. (2003). *The Economics of Taxation*. Cambridge: MIT.
13. Santini, G. (1989). *Odnos izravnih i neizravnih poreza u reformi sistema društvenog financiranja: Problemi reforme privrednog sistema SFRJ*. Zagreb: Globus.
14. Santini, G. (1990). *Oporezivanje dobiti i kamatna stopa. Zbornik radova Oporezivanje dobiti poduzeća*. Zagreb: IJF.
15. Santini, G. (2002). *Međuovisnost sistema i politike, Polazišta za strategiju razvoja Hrvatske početkom 21. stoljeća*. Ekonomija/Economics. (9) 3, Rifin.
16. Santini, G. (2003). *Utjecaj deficita robne razmjene s inozemstvom na poreznu presiju neizravnih poreza u Hrvatskoj za razdoblje 1994–2002. godine, Tečajna politika i gospodarski razvoj*. Ekonomija/Economics. (10) 2, Rifin.
17. Santini, G. (2003). *Gubici izravnih poreza temeljem deficita robne razmjene s inozemstvom u Hrvatskoj za razdoblje 1994–2002. godina*. Ekonomija/Economics. (10) 3, Rifin.
18. Santini, G. (2007). *Iluzija i stvarnost hrvatskog gospodarstva*. Zagreb: Rifin.
19. Santini, G. (2009). *Porezna reforma i hrvatska kriza*. Zagreb: Rifin..
20. Santini, G. i Bebek, S. (2010). *Podjela poreza po kriteriju vremena i dvostruki deficit – slučaj Hrvatske, u: Učinak platne bilance na ekonomski razvoj*. Ekonomija/Economics. (17) 1, Rifin.
21. Santini, G. (2014). *Ekonomska podjela poreza*. Ekonomija/Economics (20) 2, Rifin.
22. Santini, G. (2014a). *Fiskalna politika: Razvojni potencijali hrvatskog gospodarstva*. Zagreb: EFZ i HAZU.
23. Santini, G. (2015). *PDV – porez budućnosti?: Hrvatska gospodarska kriza i pravac zaokreta iz recesije u ekonomski razvoj*. Ekonomija/Economics. (22) 1, Rifin.
24. Santini, G. (2015a). *Vratimo osmijeh Lijepoj našoj*. Zagreb: Rifin.
25. Santini, G. i Vedriš, M. (2016). *Kretanje proračunskog salda – pokazatelj učinkovitosti ekonomske politike: Mogućnosti djelovanja monetarne i fiskalne politike u maloj i otvorenoj ekonomiji*. Ekonomija/Economics. (22) 2, Rifin.
26. Santini, G. (2017). *Dobitnici i gubitnici, Pristup poreznom sustavu i poreznoj politici u procesu rastakanja nacionalne države*. Zagreb: Rifin.
27. Santini, G. (2017a). *Komparativna analiza Slovenije i Hrvatske: Perspektive malog i otvorenog gospodarstva*. Ekonomija/Economics. (24) 1, Rifin.
28. Santini, G. (2018). *Odnosi poreznih struktura članica eurozone, Kako porezom sistemom i poreznom politikom podržati uvođenje eura*. Ekonomija/Economics. (25) 1, Rifin.
29. Santini, G. (2018a). *Makroekonomija i porezi, Globalizacija i ekonomska politika, od kuda dolazimo – kuda idemo?*. Ekonomija/Economics. (25) 2, Rifin.
30. Santini, G. (2019). *Turizam – „zlatna koka“, Uvođenje eura – novo polazište učinkovite ekonomske politike*. Ekonomija/Economics. (26) 1, Rifin.
31. Santini, G. (2019a). *Utjecaj platne bilance – roba i usluga na poreznu bilancu Hrvatske, Uvođenje eura – novo polazište učinkovite ekonomske politike*. Ekonomija/Economics. (26) 1, Rifin.
32. Stiglitz, E. J. (1988). *Economics of the public sector*. New York: W.W. Norton & Company.
33. Stojanov, D. (2013). *Ekonomska kriza i kriza ekonomske značnosti*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
34. Šimović, H., i Deskar-Škrbić, M. (2016). *Efikasnost PDV-a u Hrvatsko: Mogućnosti djelovanja monetarne i fiskalne politike u maloj i otvorenoj ekonomiji*. Ekonomija/Economics. (22) 2, Rifin.